

Finansrapport Hordaland fylkeskommune

Forvaltning av gjeldsportefølje og finansieringsavtaler

Rapport 2018 1 januar til 31 desember

(Rapportdato 31. desember, utskrevet 4. januar 2019)

Innholdsfortegnelse

- Side 3: Oppsummering og nøkkeltall – del I**
- Side 4: Oppsummering og nøkkeltall – del II**
- Side 5: Fordeling rentebinding**
- Side 6: Finansreglementets krav og strategi**
- Side 7: Porteføljens rentebindingstid og renterisiko**
- Side 8: Porteføljens kapitalbinding og refinansieringsrisiko**
- Side 9: Utvikling i rentebindingstid**
- Side 10: Utvikling i gjennomsnittrente**
- Side 11: Utvikling i lånegjeld**
- Side 12: Opptak av nye lån og refinansieringer i perioden**
- Side 13: Forfall og rentereguleringer i perioden**
- Side 14: Motpartoversikt lån**
- Side 15: Motpartoversikt rentebytteavtaler**
- Side 16: Markedskommentar**
- Side 17: Ordliste, forklaringer og beregninger**
- Appendiks I: Oversikt rentebetingelser og rentekostnader**
- Appendiks II: Stamdataoversikt**

Forbehold

Denne rapporten er utarbeidet av Bergen Capital Management AS (heretter BCM) i samsvar med forskrift om finansforvaltning og Kundens reglement for finansforvaltning. Rapporten baserer seg på kilder som vurderes som pålitelige, men BCM garanterer ikke at informasjonen i rapporten er presis eller fullstendig.

Uttalelsene i rapporten reflekterer oppfatninger på det tidspunkt rapporten ble utarbeidet, og BCM forbeholder seg retten til å endre oppfatninger uten varsel.

Denne rapporten skal ikke forstås som et tilbud eller anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter. BCM påtar seg intet ansvar for verken direkte eller indirekte tap eller utgifter som skyldes forståelsen av og/eller bruken av denne rapporten.

Denne rapporten er kun ment å være til bruk for våre klienter, ikke for offentlig publikasjon eller distribusjon, men BCM tar dog ingen forbehold om klienters eventuelle offentliggjøring. Ansatte i BCM kan eie verdipapirer i selskaper som er omtalt i rapporten, og kan kjøpe eller selge slike verdipapirer.

Rapporten er utarbeidet på et gitt tidspunkt, verdiendringene kan være store i låne- og verdipapirmarkedet slik at endelig resultat vil kunne avvike, det er brukt beste anslag på gitte tidspunkt som markedspriser i rapporten.

Historisk resultat i porteføljer forvaltet av BCM er ingen garanti for fremtidig resultat. Fremtidig resultat vil blant annet avhenge av markedsutviklingen, forvalters dyktighet, porteføljens risiko, samt kostnader ved forvaltning.

Rapporten inneholder kun gjeld som er forvaltet av BCM. Rapporten er utarbeidet på basis av opplysninger fra långivere og Kunde, BCM kan ikke ta ansvar for riktigheten av denne informasjonen oppgitt fra tredjeparter. Ved reproduksjon eller annen bruk av rapporten bør rapporten i sin helhet vedlegges. Rapporten gir et øyeblikksbilde på rapporteringstidspunkt, slik at porteføljens sammensetning og risiko p.t. kan være høyere eller lavere.

BCM vil sjekke av status mot Kundens finansreglement ved rapportering. Men BCM oppfordrer Kunden til å foreta nødvendige kontroller, da det er Kunden selv de facto som er ansvarlig for at gjeldsporteføljen er i henhold til vedtatt reglement. Dersom BCM ikke mottar innvendinger mot rapporten innen 10 virkedager etter utsendt rapport anses rapporten som korrekt og akseptert av Kunden.

Oppsummering og nøkkeltall – del I

Nøkkeltall	31.12.2018	01.01.2018	Forklaring	Kommentar
Total lånegjeld	Kr. 10 725 300 000	Kr. 10 473 300 000	Viser samlet lånegjeld ved utløpet av rapporteringsperioden. Inkluderer alle lån som er gjengitt i stamdataoversikten.	
Rentebindingstid (inkl. rentebytteavtaler med fremtidig oppstart dersom det finnes slike i porteføljen).	1,78 ÅR	2,01 ÅR	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige rentebindingstid. Tallet viser hvor lenge renten på sertifikat, lån og obligasjoner i porteføljen er fast, hensyntatt alle kontantstrømmer (rentebetalinger, avdrag og hovedstol). Dersom en låneportefølje uten avdrag og årlige rentebetalinger har rentebindingstid på 1 betyr det at porteføljen i gjennomsnitt har en rentebinding på 12 måneder. Rentebindingstid er et kontantstrøm basert nøkkeltall og benyttes fremfor durasjon som er basert på markedsverdier.	
Vektet gjennomsnittrente	2,17 %	2,12 %	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kupongrente, effektiv rente vil avvike noe. Ved sammenligning mot referanserate må det tas hensyn til durasjon og rentesikringsstrategi.	
Kapitalbinding	2,88 ÅR	-	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kredittbinding. Tallet viser hvor lang tid det i gjennomsnitt tar før renter, avdrag og hovedstol er nedbetalt eller forfalt til betaling. Desto høyere tall, desto mindre refinansieringsrisiko har porteføljen alt annet like.	

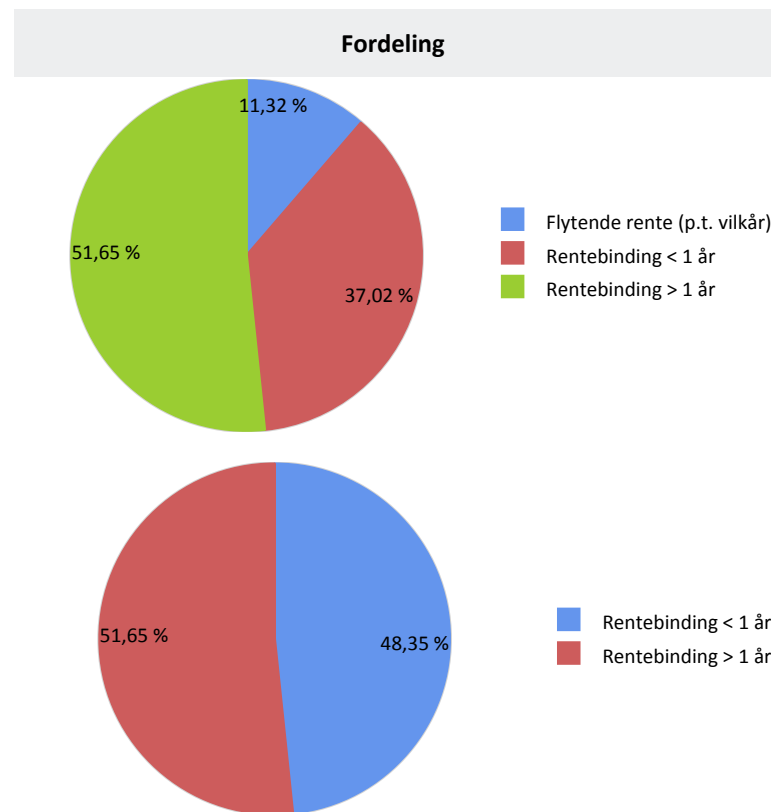
Oppsummering og nøkkeltall - del II

Nøkkeltall	31.12.2018	01.01.2018	Forklaring	Kommentar
Derivat volum (i % av gjeld)	17,86 %	18,29 %	Andel derivater (rentebytteavtaler, FRA, etc.) i (%) forhold til lånevolum.	
Rentebinding under 1 år	48,35 %	46,38 %	Andel forfall av rentebinding kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som har renteregulering innenfor det nærmeste året.	
Kapitalbinding under 1 år	36,61 %	-	Andel forfall kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som kommer til forfall innenfor det nærmeste året.	
Rentesensitivitet (1 %-poeng økning)	Kr. 51 853 000	Kr. 48 573 000	Estimat på økt rentekostnad ved 1 % - poeng økning i det generelle rentenivået (total gjeld x Rentebinding under 1 år x 1 %). Viser hvor mye porteføljens rentekostnad kommer til å øke med p. a. 1 år frem i tid ved 1%- poeng økning i det generelle rentenivået. Måltallet er lineært.	

Fordeling rentebinding

Fordeling	Saldo	Prosentvis av total
Rentebinding over 1 år (fastrente)	5 540 000 000	51,65 %
Rentebinding under 1 år (flytende rente)	3 971 000 000	37,02 %
Sum rentebinding	9 511 000 000	88,68 %
Flytende rente (p.t. vilkår)	1 214 300 000	11,32 %
SUM	10 725 300 000	100,00 %

Fordeling	Saldo	Prosentvis av total
Rentebinding over 1 år (fastrente)	5 540 000 000	51,65 %
Rentebinding under 1 år (flytende rente)	5 185 300 000	48,35 %
SUM	10 725 300 000	100,00 %

Forklaring til tabeller og grafer

Tabellene over viser fordelingen for gjeldsporteføljen angitt ved bruk av enkel rentebinding. Lån med rentebinding over 1 år er fastrentelån eller obligasjonslån med gjenværende rentebinding over 1 år på rapporteringsdato. Lån med flytende rente er sertifikat, obligasjoner og gjeldsbrevlån med gjenværende rentebinding under 1 år. Dersom porteføljen inneholder lån med p.t. vilkår har de 14 dagers rentevarsel og oppsigelsestid og en rentebinding på $14 / 365 = 0,04$. Dersom porteføljen inneholder lån med Nibortilknytning (3 eller 6 MND) er de sortert som lån med rentebinding under 1 år. Det er til enhver tid gjenværende rentebinding som er utgangspunkt for beregning av om fastrentene er under eller over 1 år. Figurene viser grafisk fordeling av gjeldsporteføljen målt ved bruk av enkel rentebinding. Alle lån som er medtatt i beregningen er gjengitt i "stamdataoversikten" som er vedlagt denne rapporten.

Finansreglementets krav og strategi

Krav i gjeldende reglement	Status	Kommentar
Det enkelte lån kan ikke utgjøre mer enn 10 % av den samlede gjeldsporteføljen	OK	
Fylkeskommunen skal ikke ta valutarisiko	OK	
Halvparten av lånegjelden bør som hovedregel ha fastrente. Andelen fast rente kan likevel variere mellom 40 % og 60 % ut fra om en anser vilkårene for rentebinding som gunstig eller ikke.	OK	
Som hovedregel skal det innhentes konkurrerende tilbud ved låneopptak og refinansieringer	OK	
Gjennomsnittlig bindingstid på renten skal være minimum 1 år og maksimum 4 år	OK	
FRA og rentebytteavtaler skal bare brukes som sikringsinstrument	OK	
Netto utestående sikringsinstrument skal ikke på noe tidspunkt overstige summen av utestående og godkjente plasserings eller finansieringsvolum	OK	

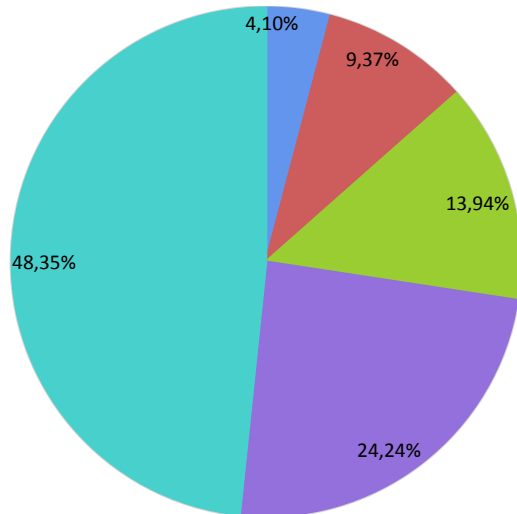
Krav til forvaltning av gjeldsporteføljen i henhold til gjeldende finansreglement. Kommentarer kun dersom det er avvik fra finansreglementet.

Porteføljens rentebindingstid og renterisiko

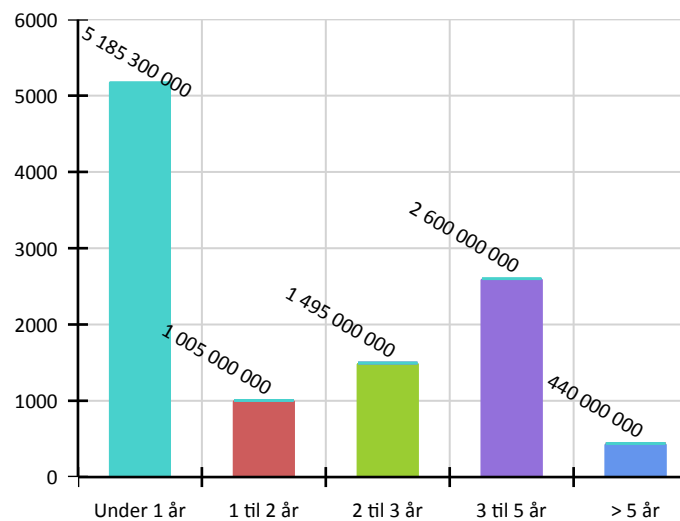
Intervall	Pålydende i NOK	Rentebindingstid	Andel	Akkumulert andel	Økning i rentekostnad ved 1% renteøkning
Under 1 år	5 185 300 000	0,27	48,35%	48,35%	kr 51 853 000
1 til 2 år	1 005 000 000	1,41	9,37%	57,72%	kr 61 903 000
2 til 3 år	1 495 000 000	2,38	13,94%	71,66%	kr 76 853 000
3 til 5 år	2 600 000 000	4,01	24,24%	95,90%	kr 102 853 000
> 5 år	440 000 000	5,19	4,10%	100,00%	kr 107 253 000
SUM	10 725 300 000	1,78	100,00%		

Rentebindingsintervall i % av porteføljen

■ > 5 år
 ■ 1 til 2 år
 ■ 2 til 3 år
 ■ 3 til 5 år
 ■ Under 1 år

Rentebindingsintervall i NOK

Kommentar

Rentebindingstid brukes ofte for å måle renterisiko. Det gir et uttrykk for hvor følsom kontantstrømmene til lånene er for en endring i markedsrentene. Man kan se på rentebindingstid som vektet gjennomsnittlig rentebinding for et lån eller en plassering. Porteføljens rentebindingstid er i tabellen målt ved slutten av rapporteringsperioden. Rentebindingen er i tråd med finansreglement og rentesikringsstrategi, hvor forutsigbarhet i rentekostnadene er et viktig element. Porteføljel med rentebindingstid under 1 år vil være svært sensitive for bevegelser i markedsrentene. Porteføljel med rentebindingstid over 5 år vil ha svært forutsigbare rentekostnader i de kommende årene. Alt annet like vil en slik forutsigbarhet ha en pris / «forsikringspremie», som må vurderes opp mot reduserte rentekostnader. Kolonnen økning i rentekostnad ved 1 %- poeng renteøkning viser økt årlig rentekostnad om 1 år, om 2 til 3 år, om 3 til 5 år og om 5 år dersom renten stiger med 1%-poeng. Dvs. når alle bindingene i porteføljen er løpt ut vil økt rentekostnad være 1 % x total gjeld.

Porteføljens kapitalbinding og refinansieringsrisiko

Forfallsintervall	Pålydende i NOK	Kapitalbinding	Prosentvis andel av porteføljen
Under 1 år	3 926 000 000	0,42	36,61%
1 til 2 år	1 005 000 000	1,41	9,37%
2 til 3 år	1 483 000 000	2,39	13,83%
3 til 5 år	2 838 300 000	4,06	26,46%
>5 år	1 473 000 000	8,71	13,73%
SUM	10 725 300 000	2,88	100,00%

Kommentar

Tabellen viser gjenværende tid frem til forfallstidspunkt for lånene i porteføljen. Det er tatt hensyn til kapitalbevegelser som f.eks. avdrag i beregningene.

Desto høyere tall desto lavere refinansieringsrisiko. Et 3MND sertifikat vil ved inngåelse ha 0,25 i kapitalbinding.

Figurene viser en grafisk fremstilling av refinansieringsrisikoen i porteføljen.

Porteføljer med kapitalbinding under 1 år har et stort kapitalbehov det kommende året.

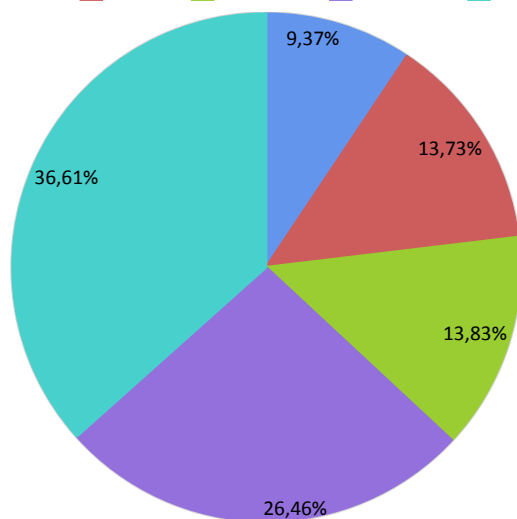
Porteføljer med kapitalbinding over 5 år antas å ha en «normal» forfallsstruktur.

Porteføljens kapitalbinding må vurderes ut fra et kostnads-, rente og porteføljeperspektiv. Korte lån er normalt sett vesentlig billigere enn lengre lån.

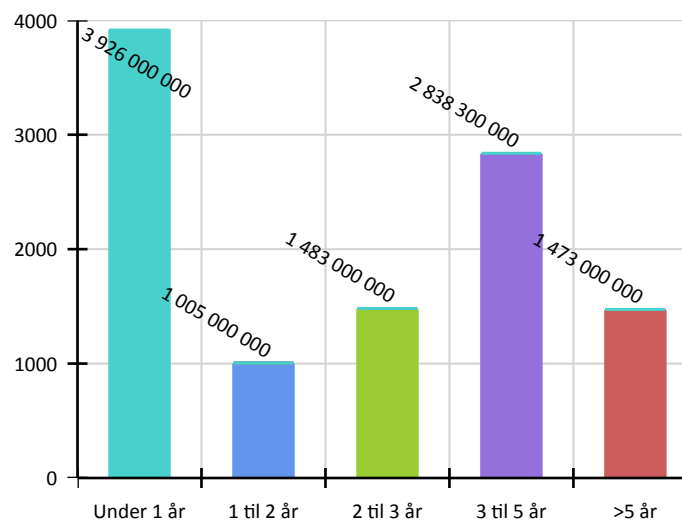
Beregninger av nøkkeltall er gjort ved bruk av lånets nedbetalingsprofil, långiver har ofte en mulighet til å kreve førtidig innfrielse slik at juridisk løpetid kan avvike.

Forfallsintervall i % av porteføljen

1 til 2 år   >5 år   2 til 3 år   3 til 5 år   Under 1 år

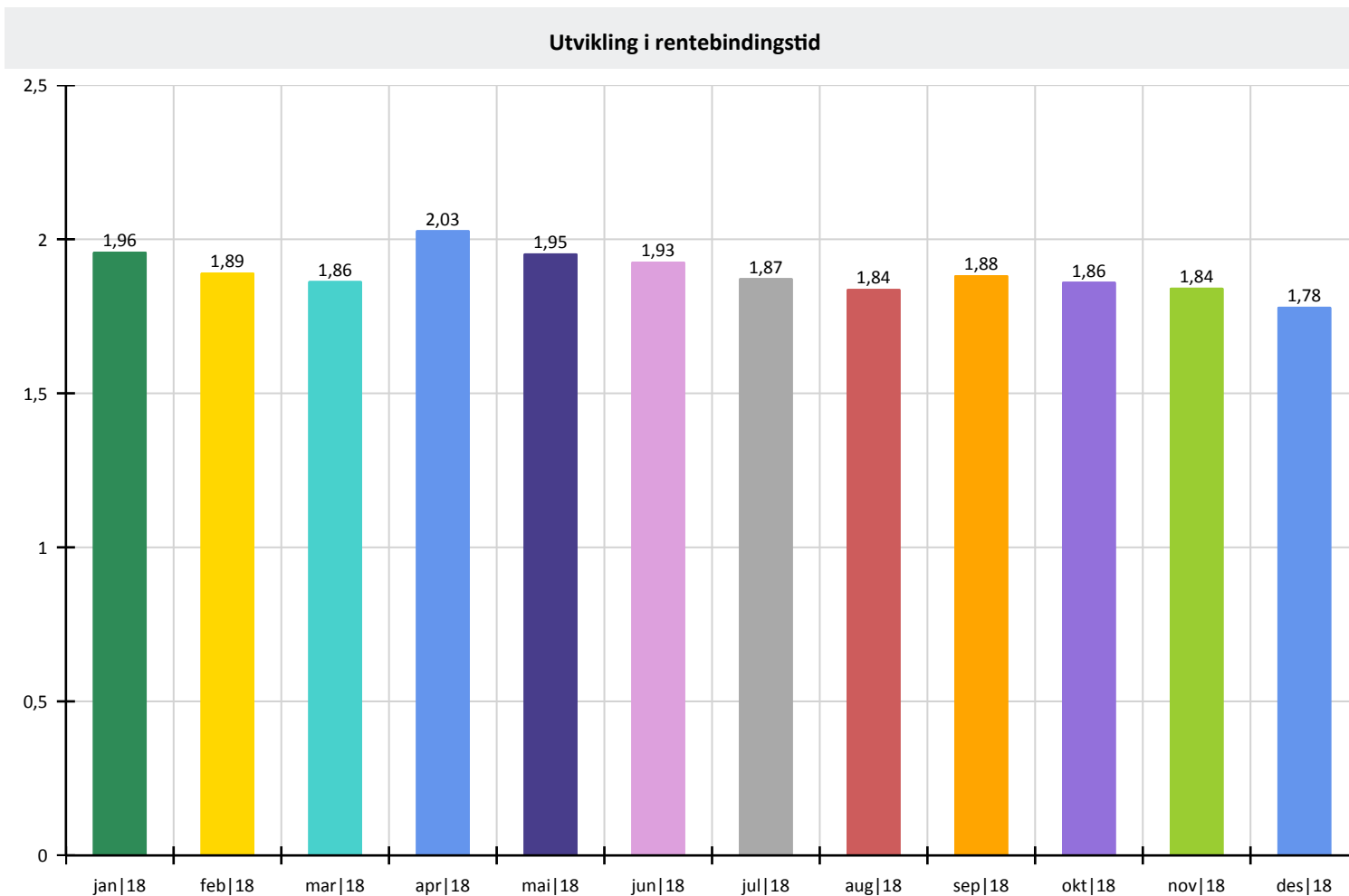

Forfallsintervall i NOK

Utvikling i rentebindingstid

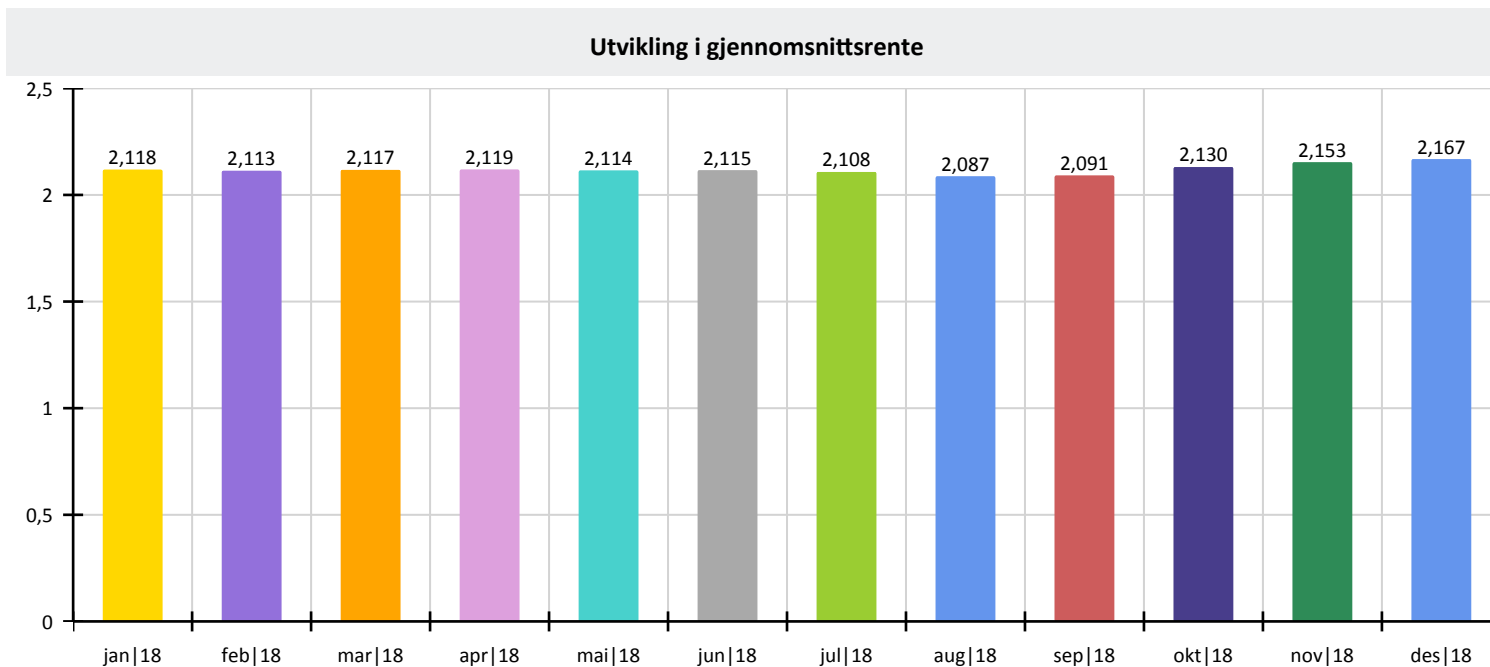
Kommentar

Rentebindingstid er målt ved utløpet av hver måned i rapporteringsperioden.

Den venstre aksene angir rentebindingstid i antall år.

Utvikling i rentebinding er beregnet eksklusiv rentebytteavtaler med fremtidig oppstart. Se side 3 for beregninger inklusiv fremtidige rentebytteavtaler.

Utvikling gjennomsnittrente

Kommentar

Vektet gjennomsnittrente er målt ved utløpet av hver måned i rapporteringsperioden.

Den venstre aksene angir gjennomsnittrente i %.

Porteføljen og markedsrenter

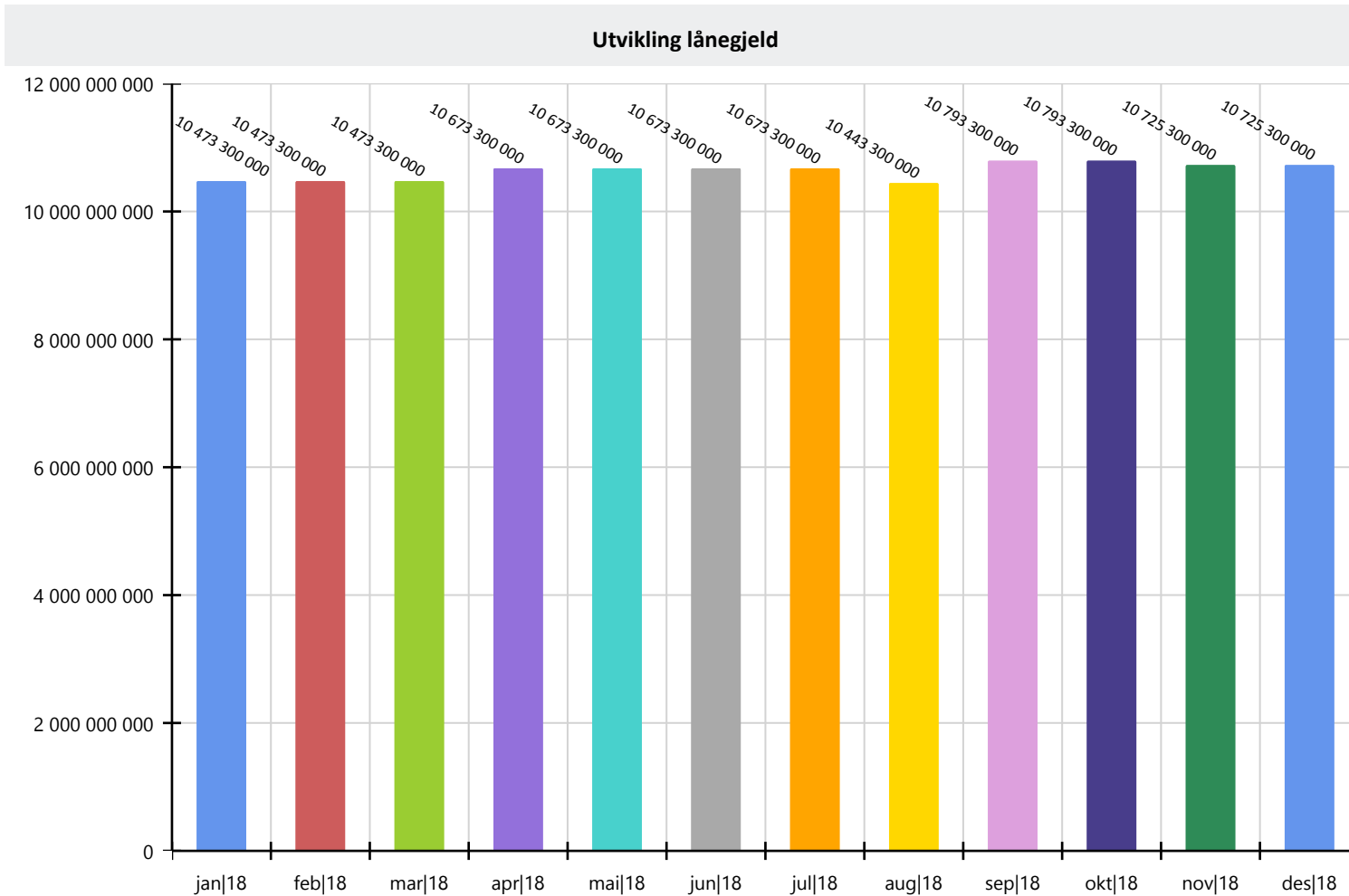
(Rentene er justert for kredittmargin (påslag), og indikerer derfor faktiske lånerenter for angitt løpetid)

Vektet gjennomsnittrente	P.T.KBN	Norges Bank (foliorenten/styringsrenten)	3 MND	6 MND	12 MND	3 År	5 År
2,17 %	1,85 %	0,75 %	1,46 %	1,53 %	1,48 %	1,92 %	2,24 %

Markedsrenter og porteføljens betingelser

Ved utløpet av rapporteringsperioden

Utvikling i lånegjeld

Kommentar

Lånegjeld er målt ved utgangen av hver måned i rapporteringsperioden.

Den venstre aksene angir lånegjeld i kroner.

Opptak av nye lån og refinansieringer i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall/renteregulering	Lånenummer	Kommentar
DNB	30.01.2018	345 000 000	0,930	30.04.2018	NO0010815335	Rulleringsavtale DNB til April 2018.
DNB	22.02.2018	340 000 000	1,040	22.05.2018	NO0010817000	Rulleringsavtale DNB til feb. 2021
DNB	16.03.2018	390 000 000	1,099	15.03.2019	NO0010819345	Transaksjon i henhold til finansreglement. Fylkeskommunen ønsket 12 MND sertifikat etter prisindikasjon på rentekurven.
DNB	28.03.2018	221 000 000	1,080	28.06.2018	NO0010820483	Rulleringsavtale til mars 2019.
DNB	18.04.2018	525 000 000	2,095	18.04.2023	NO0010821242	Transaksjon i henhold til finansreglement. Fylkeskommunen ønsket 5 års fastrente etter prisindikasjon på rentekurven.
DNB	30.04.2018	345 000 000	1,070	30.07.2018	NO0010822083	Rulleringsavtale DNB til April 2018.
DNB	22.05.2018	340 000 000	1,100	22.08.2018	NO0010823289	Rulleringsavtale DNB Nov. 2020.
SEB MB	08.06.2018	335 000 000	1,188	07.06.2019	NO0010823974	Transaksjon i henhold til finansreglement. Fylkeskommunen ønsket 12 MND sertifikat etter prisindikasjon på rentekurven.
DNB	28.06.2018	221 000 000	1,040	28.09.2018	NO0010826985	Rulleringsavtale
DNB	30.07.2018	345 000 000	1,000	30.10.2018	NO0010829898	Rulleringsavtale til 30.07.2021
DNB	22.08.2018	340 000 000	1,040	22.11.2018	NO0010830656	Rulleringsavtale DNB Nov. 2020.
KLP	13.09.2018	350 000 000	2,100	13.09.2023	83175578253	Transaksjon i henhold til finansreglement. Fylkeskommunen ønsket lengre rentebinding.
DNB	28.09.2018	221 000 000	1,210	28.12.2018	NO0010833544	Rulleringsavtale til mars 2019
Danske Bank	26.10.2018	350 000 000	1,360	25.10.2019	NO0010834898	Transaksjon i henhold til finansreglement. 12 MND sertifikat valgt etter indikasjoner på rentekurven.
DNB	30.10.2018	345 000 000	1,340	30.01.2019	NO0010835457	
DNB	22.11.2018	340 000 000	1,370	22.02.2019	NO0010837420	Rulleringsavtale. Siste opptak nov. 2020.
KBN	23.11.2018	470 000 000	1,409	22.11.2019	20180537	
DNB	28.12.2018	221 000 000	1,510	28.03.2019	NO0010840457	

Egnehetsrapport

Ved rapportering per 30.06 og per 31.12 vil det her ligge en egnehetsrapport som beskriver hvordan transaksjonene og rådgivningen for det siste halve året har vært egnet for kunden.

Alle transaksjoner i perioden er innenfor rammene satt i fylkeskommunens gjeldende finansreglement. Vi har vurdert at overnevnte transaksjoner er i samsvar med fylkeskommunens mål for gjeldsporteføljen og innenfor et akseptabelt risikonivå gitt et overordnet ønske om forutsigbarhet og stabilitet i lånekostnader. Videre har vi vurdert at fylkeskommunen har den nødvendige kunnskap og erfaring til å forstå risikoen forbundet med finansieringen.

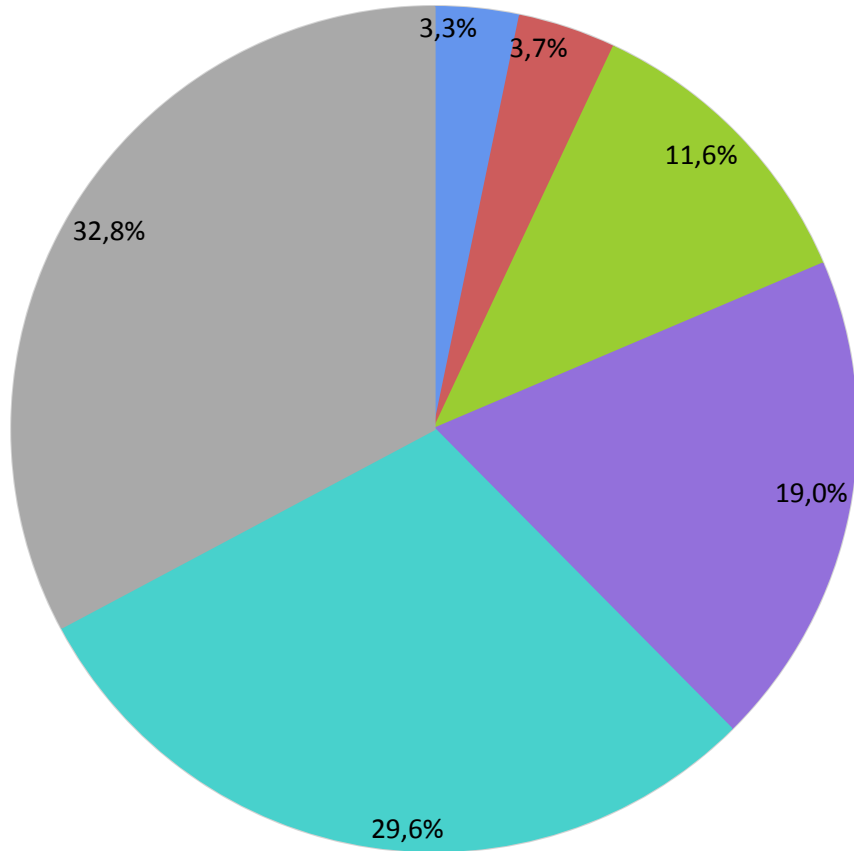
Forfall og rentereguleringer i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall/renteregulering	Lånenummer	Kommentar
DNB	30.10.2017	345 000 000	1,130	30.01.2018	NO0010809445	
DNB	22.11.2017	340 000 000	1,090	22.02.2018	NO0010811060	
Nordea Mkts	17.03.2017	390 000 000	1,260	16.03.2018	NO0010789225	
DNB	29.12.2017	221 000 000	1,040	28.03.2018	NO0010813579	
KBN	16.04.2008	325 000 000	3,460	16.04.2018	20080151	
DNB	30.01.2018	345 000 000	0,930	30.04.2018	NO0010815335	
DNB	22.02.2018	340 000 000	1,040	22.05.2018	NO0010817000	
Danske Bank	08.06.2017	335 000 000	1,170	08.06.2018	NO0010796543	
DNB	28.03.2018	221 000 000	1,080	28.06.2018	NO0010820483	
DNB	30.04.2018	345 000 000	1,070	30.07.2018	NO0010822083	
DNB	22.05.2018	340 000 000	1,100	22.08.2018	NO0010823289	
KBN	23.08.2013	230 000 000	3,070	23.08.2018	20130155	
DNB	28.06.2018	221 000 000	1,040	28.09.2018	NO0010826985	
Danske Bank	27.10.2017	350 000 000	1,080	26.10.2018	NO0010809239	
DNB	30.07.2018	345 000 000	1,000	30.10.2018	NO0010829898	
DNB	22.08.2018	340 000 000	1,040	22.11.2018	NO0010830656	
KBN	23.11.2017	470 000 000	1,040	23.11.2018	20170596	
DNB	28.09.2018	221 000 000	1,210	28.12.2018	NO0010833544	

Motpartsoversikt lån

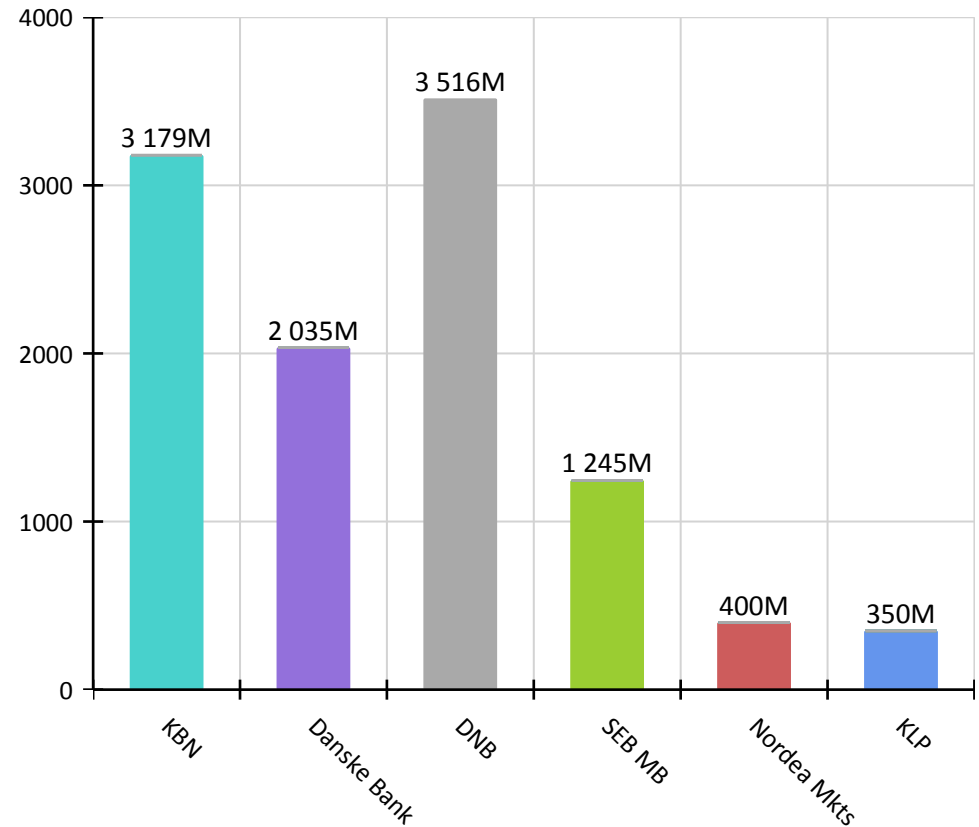
Motpartsoversikt i prosent

- KLP
- Nordea Mkts
- SEB MB
- Danske Bank
- KBN
- DNB

Motpartsoversikt i NOK

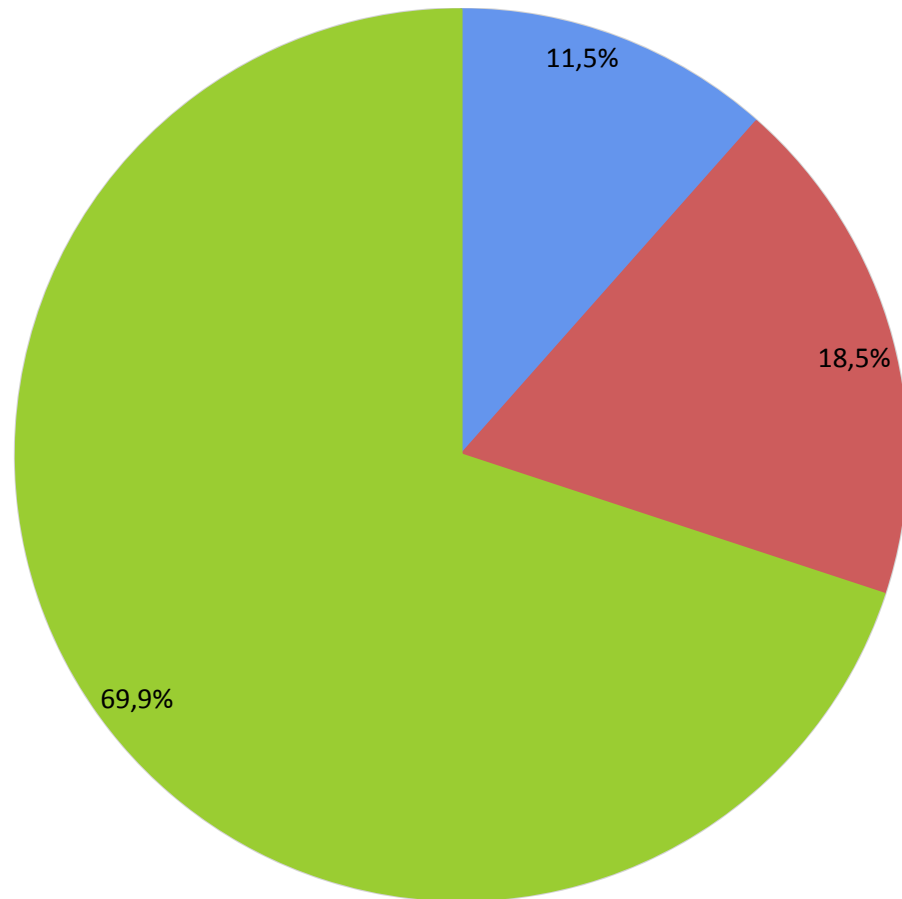
- DNB
- KBN
- Danske Bank
- SEB MB
- Nordea Mkts
- KLP

Motpartsoversikt rentebytteavtaler

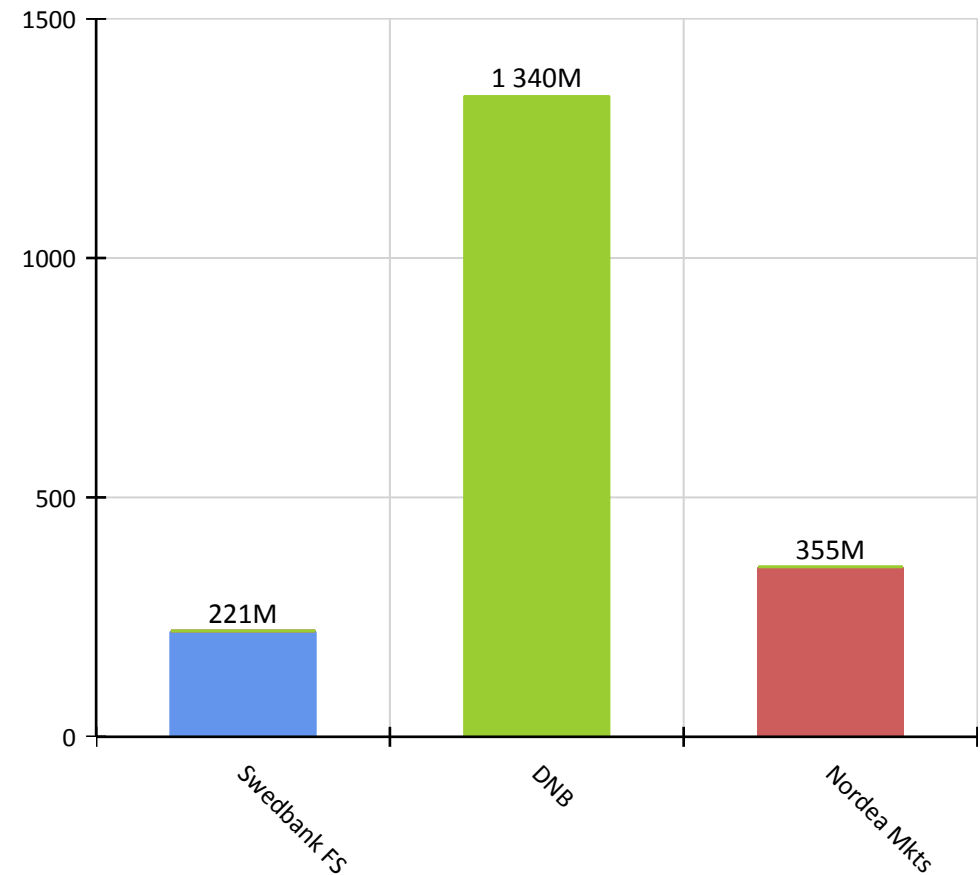
Motpartsoversikt i prosent

Swedbank FS   Nordea Mkts   DNB

Motpartsoversikt i NOK

DNB   Nordea Mkts   Swedbank FS

Markedskommentar

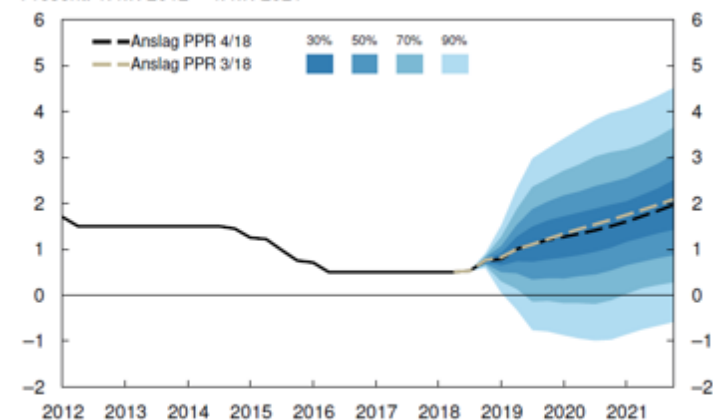
På rentemøte 13. desember vedtok Norges Bank å holde styringsrenten uendret på 0,75 prosent. Vurderingen var at utsiktene og risikobildet tilsier en gradvis oppgang i styringsrenten, der neste renteøkning sannsynligvis kommer allerede i mars 2019. I drøftingen av risikobildet var Norges Bank særlig opptatt av endrede utsikter internasjonalt. Gjennom 2018 har økt proteksjonisme og politisk usikkerhet svekket vekstutsiktene globalt. Utsiktene og risikobildet syntes ikke vesentlig endret (se figur 1.1a.) siden Pengepolitisk rapport 3/18, men fallet i oljeprisen og svakere vekstutsikter internasjonalt taler for en litt langsommere renteoppgang enn i forrige rapport. Dersom en ser på faktorene bak justeringen i rentebanen (se figur 4.8) var valutakurs, innenlandsk etterspørsel og en høyere prisvekst enn lagt til grunn noe av det som isolert sett talte for en høyere rentebane (raskere renteøkninger). Oljepris og aksjemarkeder i «fritt fall» trekker imidlertid rentebanen nedover. Usikkerhet om virkningen av en høyere rente taler uansett for å gå varsomt frem. Norges Bank sine analyser innebærer en styringsrente som stiger fra 0,75 % til nær 2,00 % mot slutten av 2021.

Aksjemarkedet hadde en av sine verste desember måneder på lang tid. Store kursbevegelser (både opp og ned) på mange av børsene gjorde at hele oppturen for 2018 ble reversert. Det var også store bevegelser i lange renter, der blant annet 10 års amerikansk stat falt med 0,60 prosentpoeng til 2,65 %. Det er mange risikofaktorer som kan påvirke den globale veksten fremover, blant annet kan det nevnes eskalering av handelskrig mellom USA og Kina, (dempet vekst, økt inflasjon og økte renter), redusert risikoappettitt fra investorer (pga. handelskrig og normalisering av pengepolitikk), svekket vekst i USA (går for fullt på lånte penger), stigende inflasjon, økt geopolitisk uro (bred politisk usikkerhet som er vanskelig å «kvantifisere» for markedene og som det kan ta lang tid å få avklaring på) og sist men ikke minst usikkerhet rundt hvorvidt land som Tyrkia, Hellas og Italia kan og vil betale og får refinansiert sin statsgjeld til akseptable vilkår. Den amerikanske sentralbanken har også nå siden 2015 hevet renten 9 ganger, og det er ventet flere rentehevinger fremover. På litt lengre sikt er det nærliggende å tro at en gradvis strammere finans- og pengepolitikk vil dempe den økonomiske veksten, rentehevingene vil virke. Det er dermed ikke gitt at vi får en jevn stigning i styringsrentene, rentekutt frem i tid på grunn av sviktende vekst er også et utfall. En flatere rentekurve, med høyere kortrenter og lavere langrenter frem i tid når renteøkningene begynner å virke er heller ikke helt usannsynlig.

Faktiske fastlånerenter for kommunal sektor er nå på anslagsvis 1,95 %, 2,25 %, og 2,75 % for 3, 5 og 10 års løpetider. Økte kredittmarginer har blitt kompensert av reduserte referanserenter (fallende swaprenter). Lengre rentebindinger bør vurderes på den delen av porteføljen som skal ha fastrente. For kortere rentebindinger anbefales 12 måneders sertifikat. Kredittmarginer er lave sammenlignet med historiske nivåer, kombinert med en gradvis stigende styringsrente det neste året er det lite som tilsier store besparelser ved å rullere korte sertifikater. Det bør også vurderes FRN obligasjoner (obligasjonslån med flytende rente og fast margin mot NIBOR) fremfor sertifikatlån. Mot slutten av 2018 kunne kommuner gjøre 1 års FRN obligasjoner med betingelser 3 måneders NIBOR + 0,15 %, en svært attraktiv margin sammenlignet med historisk margin mot 3 MND nibor på 3 MND sertifikat.

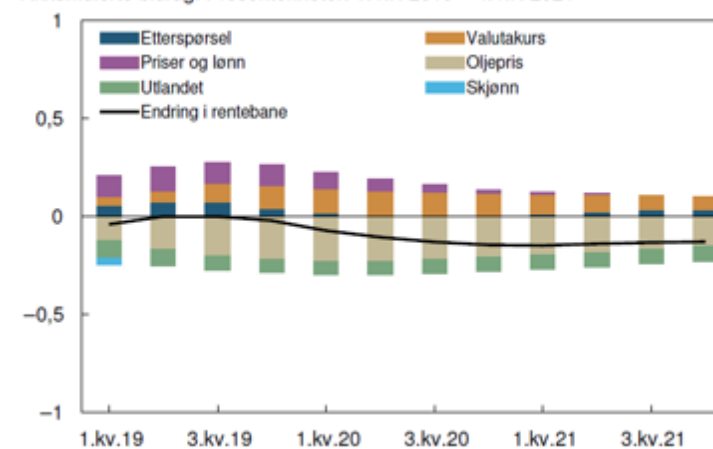
BCM | Pettersen / Norges Bank / Bloomberg, 31. desember 2018

Figur 1.1a Styringsrenten med usikkerhetsvitte¹⁾. Prosent. 1. kv. 2012 – 4. kv. 2021²⁾

1) Usikkerhetsvitte er basert på historiske erfaringer og stokastiske simuleringer fra vår makroøkonomiske hovedmodell, NEMO. Den tar ikke hensyn til at det eksisterer en nedre grense for renten.
2) Anslag for 4. kv. 2018 – 4. kv. 2021.
Kilde: Norges Bank

Figur 4.8 Faktorer bak endringer i anslag for styringsrenten fra PPR 3/18. Akkumulerte bidrag. Prosentenheter. 1. kv. 2019 – 4. kv. 2021

Kilde: Norges Bank

Ordliste, forklaringer og beregninger

Deflasjon er reduksjon i det generelle prisnivået på varer og tjenester. Det motsatte av deflasjon er inflasjon.

Derivatvolum er en betegnelse på beholdning av derivat i % av samlet gjeld. Et derivat er et verdipapir der verdi avhenger av et underliggende aktivum på et fremtidig tidspunkt. F.eks. rentebytteavtale eller FRA.

Durasjon er den vektete gjennomsnittstiden til renteregulering på et lån beregnet ut fra nåverdien på fremtidige kontantstrømmer. Durasjon måler prissensitivitet til et lån med hensyn til endringer i renten. Durasjonen til en fastrenteobligasjon er den tid det i gjennomsnitt tar før kontantstrømmene (renter og hovedstol) forfaller til betaling. Durasjonen (egentlig modifisert durasjon) gir i tillegg uttrykk for hvor følsom verdien av obligasjonen er for endringer i rentenivået, og forteller hvor mange prosent verdien av obligasjonen vil gå ned med dersom markedsrentene stiger med ett prosentpoeng. Lang durasjon betyr at obligasjonsverdien er følsom for renteendringer. Durasjon baseres på beregning av markedsverdi, rentebinding er mer kontantstrømbasert og antas å være mer egnet som risikomål i offentlig sektor.

Fastrente er definert som gjeldsbrevlån eller obligasjoner som har gjenværende rentebinding på over ett år.

Finansreglement gir en samlet oversikt over fullmakter, rammer og retningslinjer for finansforvaltningen. Det fastsetter rammene for en forsvarlig og hensiktsmessig finansiell risikoprofil.

Flytende rente er definert som gjeldsbrevlån, sertifikat og obligasjoner som har gjenværende rentebinding under ett år.

Forfallsdato er den spesifikke dagen en inn- eller utbetaling skal skje på (betalingsfrist).

Gjeldsbrevlån er den mest benyttede låneformen i bankene. Lån blir knyttet til et gjeldsbrev. Det er et dokument hvor låntaker erklærer å skyldte penger. I gjeldsbrevet står det bestemmelser som regulerer forholdet mellom låntaker og långiver. Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt utsteder gjeldsbrevlån med flytende – og fastrente samt gjeldsbrevlån med sertifikat og obligasjonsvilkår.

Inflasjon er vedvarende vekst i det generelle prisnivået. Inflasjon måles vanligvis ved veksten i konsumprisene. Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken rettes inn mot lav og stabil inflasjon. Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 prosent.

Kapitalbinding er volumveid gjennomsnitt av gjenværende tid frem til forfallstidspunktet for et gjeldsbrevlån, sertifikat eller obligasjon. F.eks. vil et 3 måneders sertifikat ha 0,25 i kapitalbinding på oppstartstidspunktet.

Konsumprisindeksen (KPI) er et mål for prisnivået til konsumprodukter og viser prisutviklingen på varer og tjenester som private husholdninger etterspør. Den prosentvise endringen i KPI brukes ofte som et generelt mål for inflasjon i en økonomi.

Kredittmargin (spread) er rentedifferansen mellom kredittobligasjonen og swaprente med samme løpetid. I det norske markedet benyttes swaprenten som målestokk, mens man i Euromarkedet noen ganger benytter statsrenten.

Kredittrisiko er risiko for at motpart ikke oppfyller sine forpliktelser. I et låneforhold består kredittrisikoen i at låntager ikke oppfyller låneavtalen.

Kupongrente er den faste renten på obligasjoner ved utstedelsestidspunktet. Når det generelle rentenivået synker vil en gitt kupongrente bli mer attraktiv og kursen på obligasjonen vil stige. Når det generelle rentenivået stiger blir effekten motsatt.

ISIN (lånenummer) er et nummer som brukes for å identifisere ulike verdipapirer, inkludert gjeldspapir, aksjer, opsjoner, derivater og rentederivater.

Markedskommentar er beskrivelse av dagens økonomiske situasjon og den fremtidige situasjonen basert på tolkninger av tilgjengelig informasjon. Uttalelsene reflekterer oppfatninger på det tidspunktet de ble laget, og BCM forbeholder seg retten til å endre oppfatninger uten forvarsel.

Markedsrisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av prisfluktuasjoner i finansielle markeder.

Motpartsrisiko er forstått å være den type og grad av risiko forbundet med hver part i en avtalefestet ordning og risiko for at den andre parten opprettholder sine forpliktelser. For lån antas motpartsrisikoen for låntager å være lav. For rentebytteavtaler må motpartsrisiko vurderes ved kontraktsinngåelse.

Nibor (Norwegian Interbank Offered Rate) er en samlebetegnelse på norske pengemarkedsrenter med ulike løpetider, som skal gjenspeile rentenivået som långiver krever for et usikret utlån i norske kroner med levering om to dager, «spot».

Nøkkeltall anvendes innen økonomi for å sammenligne selskaper eller organisasjoner og deres virksomhet. Nøkkeltall som er fremhevet i rapporten antas å være spesielt viktig for den aktuelle kommune eller kunde.

Obligasjon er et standardisert omsettelig lån med opprinnelig løpetid på minst ett år. Betingelsene ved et obligasjonslån, slik som løpetid, rente, utbetalingsdatoer og eventuelle rentereguleringer avtales ved utstedelsen av obligasjonen.

Oppgjøringsrisiko er risiko for tap og likviditetsproblemer i forbindelse med avregnings- og oppgjørsfunksjonene. Oppgjøringsrisiko omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko, juridisk risiko og operasjonell risiko. Risikoen som oppstår i et betalingssystem.

Oslo børs er Norges eneste regulerte markedsplass for omsetning av aksjer, egenkapitalbevis og andre verdipapirer, som derivater og obligasjoner.

P.a. rente er en enkel beregning for å vise forventet rentekostnad de neste 12 månedene. Beregnet som restgjeld x kupong.

P.t rente er en rente med kort renteregulering (vanligvis 14 dager) som vanligvis følger långivers innlånskostnader. Den følger også utviklingen i de korte pengemarkedsrentene og endres i takt med disse.

Påløpte renter viser akkumulerte, ikke betalte renter for det aktuelle lånet på rapporteringstidspunkt. Påløpte renter pr. 31. desember er således det rentebeløpet som skal anordnes til dette året. Påløpte renter i rapporten er beregnet med utgangspunkt i lånets stamdata. Husbanken har egne beregningsmetoder som ikke lar seg gjenskape på en enkel måte. Påløpte renter beregnet for Husbanklån kan derfor avvike noe. Påløpte renter er beregnet pr. t +1 på tilsvarende måte som for årsoppgaver.

Rapporteringsperiode er den aktuelle perioden som det rapporteres for. Rapporteringsdato og intervall er angitt på rapportens forside.

Refinansieringsrisiko er risikoen for at lån som forfaller ikke får ny finansiering og dermed må innfris. For fylkeskommuner og kommuner gjenspeiles denne risikoen i stor grad i volatiliteten i kredittmarginer som kan endre seg ved hver refinansiering. Risikoen kan reduseres ved å forlenge løpetiden i låneporteføljen, og ha tilstrekkelig likviditet til å dekke forfall eller tilgang til andre former for kreditt.

Rentebetingelser er til enhver tid gjeldende betingelser knyttet til det enkelte lånet.

Rentebindingstid (i år) er volumvektet gjennomsnitt av gjenstående rentebindingstid for lån og rentebytteavtaler.

Rentebinding inklusive forwardkontrakter (i år) er volumvektet gjennomsnitt av gjenstående rentebindingstid for lån og rentebytteavtaler. Denne varianten av nøkkeltallet tar hensyn til rentebytteavtaler som har oppstart frem i tid.

Rentebytteavtale (også kjent som renteswap) er en finansiell avtale om å bytte rentebetingelser for en periode. Et eksempel er å gå fra flytende rente til fastrente på et lån.

Rentefølsomhet sier noe om hvor mye kursen på et rentefond endres ved renteendringer. Måler prisfølsomheten til et fond ved mindre parallelle endringer på rentekurven.

Rentekostnad er kostnaden ved å låne penger. Betegnelse på den delen av betalte renter som skal anordnes på det spesifikke året.

Renteregulering er endring av lånerenten en eller flere ganger i låneperioden. Ny rente settes i forhold til rentereguleringsklausulen i lånekontrakten.

Renterisiko kan deles i markedsbasert- og kontantstrømbasert risiko. Markedsbasert renterisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av endringer i renten. Kontantstrømbasert risiko er risiko for økte rentekostnader ved økninger i det generelle rentemarkedet.

Sertifikat er et rentebærende papir i likhet med obligasjoner. Forskjellen mellom papirene er at sertifikat har maksimal løpetid på ett år.

Stamdataoversikt viser en oppsummering av utvalgte sentrale betingelser og forutsetninger for de ulike lån, sertifikat og obligasjoner.

Styringsrenten er Norges Banks sentrale rente i utøvelsen av pengepolitikken. I Norge er dette representert ved foliorenten.

Swap (rentebytteavtale) er en avtale mellom to parter om å bytte fremtidige kontantstrømmer. For eksempel kan den ene parten betale den andre flytende rente, mens den selv mottar fast rente eller omvendt.

Tillitsmann i et obligasjonslån er en fellesrepresentant for obligasjonseierne hvis hovedoppgave er å ivareta deres interesser og rettigheter overfor låntaker. Tillitsmann i det norske markedet er vanligvis Nordic Trustee.

Total lånegjeld viser samlet lånegjeld som det rapporteres for. Samlet oversikt over lånene som inngår i rapporten finnes under kapittelet «stamdata».

Total rente er lånets gjeldende kupong, dvs. referanserente med tillegg av kredittmargin.

Valutakurs er prisen på et lands valuta målt mot andre lands valuta, for eksempel norske kroner per euro.

Valutarisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av fluktuasjoner i valutakursen.

Vektet gjennomsnittrente er volumvektet gjennomsnitt av kupongrenter for lån og rentebytteavtaler.

Verdipapirsentralen (VPS) er en privat, selveiende institusjon, opprettet ved lov om verdipapirsentral, som driver et elektronisk rettighetsregister for aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter med i hovedsak norske utstedere.

Oversikt rentebetingelser og rentekostnader

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok									
Lån	NO0010776412	Danske Bank	360 000 000	-1 169 220	1,070	0,429	1,499	5 396 400	3,36 %
Lån	20100066	KBN	350 000 000	-760 861	1,220	0,600	1,820	6 370 000	3,26 %
Lån	20100285	KBN	355 000 000	-260 925	1,290	0,600	1,890	6 709 500	3,31 %
Lån	20100917	KBN	320 000 000	-194 630	1,850	0,000	1,850	5 920 000	2,98 %
Lån	20110037	KBN	328 000 000	-2 000 351	1,850	-0,100	1,750	5 740 000	3,06 %
Lån	20110341	KBN	253 000 000	-2 208 751	1,850	0,000	1,850	4 680 500	2,36 %
Lån	20120229	KBN	313 300 000	-796 125	1,850	-0,100	1,750	5 482 750	2,92 %
Lån	20130187	KBN	245 000 000	-786 722	1,100	0,600	1,700	4 165 000	2,28 %
Lån	20090143	KBN	265 000 000	-477 000	1,200	0,600	1,800	4 770 000	2,47 %
Lån	NO0010767197	SEB MB	450 000 000	-485 363	1,280	0,569	1,849	8 320 500	4,20 %
Lån	NO0010774912	SEB MB	460 000 000	-222 333	1,280	0,895	2,175	10 005 000	4,29 %
			3 699 300 000	-9 362 281				67 559 650	34,49 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Fastrentelån									
Lån	NO0010703937	Danske Bank	400 000 000	-9 686 111	2,750	0,000	2,750	11 000 000	3,73 %
Lån	NO0010730914	Danske Bank	500 000 000	-7 975 000	1,800	0,000	1,800	9 000 000	4,66 %
Lån	NO0010807142	Danske Bank	425 000 000	-1 890 778	1,820	0,000	1,820	7 735 000	3,96 %
Lån	NO0010744303	DNB	300 000 000	-1 880 667	1,820	0,000	1,820	5 460 000	2,80 %
Lån	NO0010758527	DNB	475 000 000	-7 404 722	1,840	0,000	1,840	8 740 000	4,43 %
Lån	NO0010788243	DNB	440 000 000	-8 247 739	2,335	0,000	2,335	10 274 000	4,10 %
Lån	NO0010810658	DNB	480 000 000	-1 060 800	1,989	0,000	1,989	9 547 200	4,48 %
Lån	NO0010821242	DNB	525 000 000	-7 729 677	2,095	0,000	2,095	10 998 750	4,89 %
Lån	20110429	KBN	280 000 000	-2 640 400	2,760	0,000	2,760	7 728 000	2,61 %
Lån	83175578253	KLP	350 000 000	-2 205 000	2,100	0,000	2,100	7 350 000	3,26 %
Lån	NO0010771108	Nordea Mkts	400 000 000	-2 144 389	1,595	0,000	1,595	6 380 000	3,73 %
			4 575 000 000	-52 865 283				94 212 950	42,66 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Rentebytteavtaler									
Swap	2011082506781	DNB	330 000 000	-1 145 100	3,470	0,000	3,470	11 451 000	3,08 %
Swap	2011082506781	DNB	-330 000 000	396 000	1,200	0,000	1,200	-3 960 000	-3,08 %
Swap	2011121600536	DNB	320 000 000	-349 227	3,274	0,000	3,274	10 476 800	2,98 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Rentebytteavtaler									
Swap	2011121600536	DNB	-320 000 000	136 533	1,280	0,000	1,280	-4 096 000	-2,98 %
Swap	2014020604962	DNB	340 000 000	-1 197 329	2,756	0,000	2,756	9 370 400	3,17 %
Swap	2014020604962	DNB	-340 000 000	534 367	1,230	0,000	1,230	-4 182 000	-3,17 %
Swap	2013031903268	DNB	350 000 000	-1 236 608	2,958	0,000	2,958	10 353 000	3,26 %
Swap	2013031903268	DNB	-350 000 000	510 028	1,220	0,000	1,220	-4 270 000	-3,26 %
Swap	1056657/1336454	Nordea Mkts	355 000 000	-472 978	3,426	0,000	3,426	12 162 300	3,31 %
Swap	1056657/1336454	Nordea Mkts	-355 000 000	178 092	1,290	0,000	1,290	-4 579 500	-3,31 %
Swap	120424.021.0	Swedbank FS	221 000 000	-189 078	3,850	0,000	3,850	8 508 500	2,06 %
Swap	120424.021.0	Swedbank FS	-221 000 000	62 862	1,280	0,000	1,280	-2 828 800	-2,06 %
			0	-2 772 438				38 405 700	0,00 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Sertifikat									
Lån	NO0010834898	Danske Bank	350 000 000	-873 753	1,360	0,000	1,360	4 760 000	3,26 %
Lån	NO0010819345	DNB	390 000 000	-3 417 759	1,099	0,000	1,099	4 286 880	3,64 %
Lån	NO0010835457	DNB	345 000 000	-797 942	1,340	0,000	1,340	4 623 000	3,22 %
Lån	NO0010837420	DNB	340 000 000	-510 466	1,370	0,000	1,370	4 658 000	3,17 %
Lån	NO0010840457	DNB	221 000 000	-36 571	1,510	0,000	1,510	3 337 100	2,06 %
Lån	20180537	KBN	470 000 000	-707 588	1,409	0,000	1,409	6 622 300	4,38 %
Lån	NO0010823974	SEB MB	335 000 000	-2 257 037	1,188	0,000	1,188	3 979 800	3,12 %
			2 451 000 000	-8 601 117				32 267 080	22,85 %
Total:			10 725 300 000	-73 601 119				232 445 380	100,00 %

Stamdataoversikt

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok						
Obligasjonslån FRN 2016/2019 (BCM)	NO0010776412	14.10.2019	360 000 000	3,36 %	1,499	14.01.2019
Kommunalbanken 2010/2020 Lån 2010	20100066	18.02.2020	350 000 000	3,26 %	1,820	18.02.2019
Kommunalbanken 2010/2020 - Lån 2010 II	20100285	18.06.2020	355 000 000	3,31 %	1,890	18.03.2019
Kommunalbanken 2010-2030 Lån 2010-3	20100917	20.12.2030	320 000 000	2,98 %	1,850	
Kommunalbanken 2011-2021 Lån 2011-1 Grøn p.t.	20110037	22.02.2021	328 000 000	3,06 %	1,750	
Kommunalbanken 2011/2031 Refinans utlån til AS	20110341	06.07.2031	253 000 000	2,36 %	1,850	
Kommunalbanken 2012-2022 Grøn p.t.	20120229	09.05.2022	313 300 000	2,92 %	1,750	
Kommunalbanken 2013/2023 Nibor	20130187	25.04.2023	245 000 000	2,28 %	1,700	25.01.2019
Kommunalbanken 2009/2019 FRN - Lån 2009 II	20090143	26.02.2019	265 000 000	2,47 %	1,800	
Obligasjonslån FRN 2016/2019 (BCM)	NO0010767197	11.06.2019	450 000 000	4,20 %	1,849	11.03.2019
Obligasjonslån FRN 2016/2026 (BCM)	NO0010774912	22.09.2026	460 000 000	4,29 %	2,175	22.03.2019
			3 699 300 000	34,49 %	1,826	

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok, Fastrentelån						
Obligasjonslån 2014-2019 (Danske) (BCM)	NO0010703937	14.02.2019	400 000 000	3,73 %	2,750	14.02.2019
Obligasjonslån 2015/2022 (BCM)	NO0010730914	11.02.2022	500 000 000	4,66 %	1,800	
Obligasjonslån 2017-2022 (BCM)	NO0010807142	03.10.2022	425 000 000	3,96 %	1,820	
Obligasjonslån 2015/2020 (BCM)	NO0010744303	27.08.2020	300 000 000	2,80 %	1,820	
Obligasjonslån 2016/2021 (BCM)	NO0010758527	26.02.2021	475 000 000	4,43 %	1,840	
Obligasjonslån 2017/2024 (BCM)	NO0010788243	11.03.2024	440 000 000	4,10 %	2,335	
Obligasjon 1,989% 2017/2023 (BCM)	NO0010810658	21.11.2023	480 000 000	4,48 %	1,989	
Obligasjonslån 2018/2023 (BCM)	NO0010821242	18.04.2023	525 000 000	4,89 %	2,095	
Kommunalbanken 2011/2021	20110429	28.08.2021	280 000 000	2,61 %	2,760	
KLP 2018-2023	83175578253	13.09.2023	350 000 000	3,26 %	2,100	
Obligasjonslån 2016/2021 (BCM)	NO0010771108	30.08.2021	400 000 000	3,73 %	1,595	30.08.2021
			4 575 000 000	42,66 %	2,059	

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok, Rentebytteavtaler						
Rentebytteavtale 2012/2019	2011082506781	26.02.2019	330 000 000	3,08 %	3,470	26.02.2019
Rentebytteavtale 2012/2019	2011082506781	26.02.2019	-330 000 000	-3,08 %	1,200	26.02.2019
Rentebytteavtale 2012-2022	2011121600536	20.03.2022	320 000 000	2,98 %	3,274	20.03.2022
Rentebytteavtale 2012-2022	2011121600536	20.03.2022	-320 000 000	-2,98 %	1,280	20.03.2019

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok, Rentebytteavtaler						
Rentebytteavtale 2015/2021	2014020604962	16.02.2021	340 000 000	3,17 %	2,756	16.02.2021
Rentebytteavtale 2015/2021	2014020604962	16.02.2021	-340 000 000	-3,17 %	1,230	18.02.2019
Rentebytteavtale 2015/2020	2013031903268	18.02.2020	350 000 000	3,26 %	2,958	18.02.2020
Rentebytteavtale 2015/2020	2013031903268	18.02.2020	-350 000 000	-3,26 %	1,220	18.02.2019
Rentebytteavtale 2012-2020	1056657/1336454	18.06.2020	355 000 000	3,31 %	3,426	18.06.2020
Rentebytteavtale 2012-2020	1056657/1336454	18.06.2020	-355 000 000	-3,31 %	1,290	18.03.2019
Rentebytteavtale 2012/1019	120424.021.0	22.09.2019	221 000 000	2,06 %	3,850	22.09.2019
Rentebytteavtale 2012/1019	120424.021.0	22.09.2019	-221 000 000	-2,06 %	1,280	22.03.2019

0	0,00 %	INF
---	--------	-----

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok, Sertifikat						
Sertifikat 26.10.2018 - 25.10.2019	NO0010834898	25.10.2019	350 000 000	3,26 %	1,360	
Sertifikat 16.03.2018 - 15.03.2019	NO0010819345	15.03.2019	390 000 000	3,64 %	1,099	
Sertifikat 30.10.2018 - 30.01.2019	NO0010835457	30.01.2019	345 000 000	3,22 %	1,340	
Sertifikat 22.11.2018 - 22.02.2019	NO0010837420	22.02.2019	340 000 000	3,17 %	1,370	
Sertifikat 28.12.2018 - 28.03.2019	NO0010840457	28.03.2019	221 000 000	2,06 %	1,510	
KBN sertifikatvilkår 23.11.18 - 22.11.19	20180537	22.11.2019	470 000 000	4,38 %	1,409	
Sertifikat 08.06.2018-07.06.2019	NO0010823974	07.06.2019	335 000 000	3,12 %	1,188	

2 451 000 000	22,85 %	1,316
---------------	---------	-------

Total:	10 725 300 000	100,00 %	2,167
---------------	----------------	----------	-------